

Zaštita okoliša u Republici Hrvatskoj O regulativi EU-a i RH iz područja zaštite okoliša

Zaštita okoliša regulirana je čitavim nizom obvezujućih zakona za članice Europske unije. U članku 2. Zakona o zaštiti okoliša Republike Hrvatske (NN 80/2013, 28. 6. 2013., proglašenje 24. lipnja 2013.) nalaze se sljedeće direktive EU-a prenesene u pravni poredak Republike Hrvatske:

1. Direktiva 2011/92/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (kodifikacija) (tekst značajan za EGP) (SL L 26, 28. 1. 2012.);
2. Direktiva 2003/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. o osiguravanju sudjelovanja javnosti u izradi određenih planova i programa koji se odnose na okoliš i o izmjeni direktiva Vijeća 85/337/EEZ i 96/61/EZ s obzirom na sudjelovanje javnosti i pristup pravosuđu (SL L 156, 25. 6. 2003.);
3. **Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. o procjeni učinaka pojedinih planova i programa na okoliš (SL L 197, 21. 7. 2001.);**
4. Direktiva 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprječavanje i kontrola onečišćenja) (preinačena) (tekst značajan za EGP) (SL L 334, 17. 12. 2010.);
5. Direktiva Vijeća 96/82/EZ od 9. prosinca 1996. o kontroli opasnosti od teških nesreća koje uključuju opasne tvari (SL L 10, 14. 1. 1997.);
6. Direktiva 2003/105/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2003. koja mijenja Direktivu Vijeća 96/82/EZ od 9. prosinca 1996. o kontroli opasnosti od velikih nesreća koje uključuju opasne tvari (SL L 345, 31. 12. 2003.);
7. Direktiva 2003/4/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o javnom pristupu informacijama o okolišu i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/313/EEZ (SL L 41, 14. 2. 2003.);
8. Direktiva 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o odgovornosti za okoliš u pogledu sprječavanja i otklanjanja štete na okolišu (SL L 143, 30. 4. 2004.);
9. Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o morskoj strategiji) (tekst značajan za EGP) (SL L 164, 25. 6. 2008.);
10. Direktiva Komisije 2001/116/EZ od 20. prosinca 2001. o prilagodbi tehničkom napretku Direktive Vijeća 70/156/EEZ o približavanju zakona zemalja članica koji se odnose na homologaciju motornih vozila i njihovih prikolica (tekst značajan za EGP) (SL L 18, 21. 1. 2002.);
11. Direktiva 1999/94/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 1999. o dostupnosti podataka za potrošače o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ u vezi s prodajom novih osobnih automobila (SL L 12, 18. 1. 2000.).

U ovom tekstu pažnja je usmjerena na točku 3. Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001.

o procjeni učinaka pojedinih planova i programa na okoliš (SL L 197, 21. 7. 2001.): Direktiva 2001/42/EZ – Direktiva o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš (SPUO)

Izvor | Službeni list EU, 21. 7. 2001. (posebno izdanje 2013.)

Čemu služi ta direktiva?

- Direktivom se nastoji osigurati visok stupanj zaštite okoliša i uzeti u obzir pitanja okoliša pri pripremi, donošenju i provedbi planova i programa.
- Njome se promiče održivi razvoj osiguravanjem provedbe procjene utjecaja na okoliš određenih planova i programa koji bi mogli imati značajne učinke na okoliš.

Ključne točke

- Procjena utjecaja na okoliš primjenjuje se na javne planove i programe obuhvaćene Direktivom o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš (SPUO) tijekom njihove pripreme i prije donošenja.
- Direktivom se određuju postupci i nekoliko koraka koje treba slijediti pri procjenjivanju plana ili programa na koji se primjenjuje. Ti koraci uključuju:
 - određivanje područja primjene;
 - pripremu izvješća o okolišu;
 - javno savjetovanje i sudjelovanje;
 - donošenje odluka i
 - nadzor.
- Direktivom se zahtijeva da planovi i programi kojima se određuju uporaba malih površina na lokalnoj razini i manje promjene planova ili programa koji se razlikuju od onih navedenih u članku 3°. stavku 2°., ali kojima se određuje okvir za buduće odobravanje provedbe projekata, budu podložni postupcima pregleda. Margina prosudbe država članica EU-a pri pregledu određenih planova i programa ograničena je kriterijima za utvrđivanje mogućih značajnih učinaka, utvrđenih u Prilogu II.º i općim ciljem direktive, odnosno osiguravanjem visokog stupnja zaštite okoliša. (*Posebne stavke u ovom dijelu teksta dostupne su u originalnim, cjelovitim dokumentima*).
- **Poseban skup pravila primjenjuje se na rane faze donošenja odluka u kojima se planovi i programi razvijaju, odnosno:**
 - pripremanje izvješća o potencijalno značajnim učincima na okoliš;
 - informiranje i savjetovanje javnosti i tijela za zaštitu okoliša;
 - provedbu prekograničnih savjetovanja s potencijalno ugroženim državama članicama EU-a;
 - utvrđivanje mjera za rješavanje i praćenje značajnih učinaka na okoliš.

- Ta se direktiva primjenjuje na sljedeće javne planove i programe (kao i na njihove izmjene) koje je nadležno tijelo pripremio i/ili donijelo i koji podliježu pravnim, regulatornim i upravnim odredbama:
 - planovi i programi pripremljeni za pojedinačne sektore (poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo, energetika, industrija, prijevoz, gospodarenje otpadom, gospodarenje vodom, telekomunikacije, turizam, prostorno planiranje ili uporaba zemlje) i kojima se određuje okvir za buduće odobravanje za provedbu projekata na temelju **Direktive o procjeni utjecaja na okoliš (PUO)**;
 - planovi i programi za koje je potrebna procjena u skladu s člancima 6. i 7. **Direktive o "prirodnim staništima"**;
 - planovi i programi kojima se određuje okvir za buduće odobravanje provedbe projekata, osim onih na temelju Direktive o PUO-u (koji nisu ograničeni na prethodno navedene sektore) i za koje su države članice EU-a utvrdile da bi mogli imati značajne učinke na okoliš. Države članice EU-a to mogu odrediti ili ispitivanjem pojedinačnih slučajeva ili navođenjem vrsta planova i programa odnosno kombiniranjem oba pristupa.
- Manje promjene planova ili programa za mala područja na lokalnoj razini, samo ako bi mogle imati značajne učinke na okoliš ("pregled").
- Planovi i programi namijenjeni jedino državnoj obrani ili izvanrednim stajanjima, a planovi i programi koji se odnose na financije i proračun nisu obuhvaćeni ovom direktivom.
- **Izvjeshće o okolišu mora sadržavati sljedeće podatke:**
 - **sadržaje plana i programa, njihove glavne ciljeve i poveznice s drugim relevantnim planovima i programima;**
 - **postojeće stanje okoliša i njegov mogući razvoj ako plan ili program ne bude proveden;**
 - **ekološke značajke iz bilo kojeg područja na koje bi plan ili program mogli imati značajne učinke;**
 - **sve postojeće probleme okoliša relevantne za plan ili program, konkretno one koji se odnose na područja u okviru mreže Natura 2000;**
 - **nacionalne, europske ili međunarodne ciljeve zaštite okoliša relevantne za predmetni plan ili program;**
 - **moguće značajne učinke na okoliš primjene plana ili programa;**
 - **mjere kojima se nastoje spriječiti, smanjiti i ublažiti štetni utjecaji na okoliš;**
 - **pregled razloga za odabir alternativa;**
 - **opis načina na koji je provedena procjena;**
 - **predviđene mjere praćenja;**
 - **sažetak navedenih informacija koje nisu tehničke prirode.**
- **Nacrt plana ili programa i izvješće o okolišu moraju se staviti na raspolaganje tijelima odgovornima za pitanja okoliša i javnosti. Tijela i javnost moraju imati mogućnost izraziti vlastita stajališta o nacrtu plana ili programa u ranoj fazi i unutar odgovarajućeg vremenskog okvira, prije njegova donošenja ili podnošenja zakonodavnom postupku.**
- Država članica EU-a odgovorna za pripremanje plana ili programa mora poslati presliku nacrta plana ili programa, kao i presliku izvješća o okolišu drugim državama članicama EU-a:
 - kad se smatra da plan ili program može imati učinke na okoliš na području tih drugih država članica EU-a;
 - na zahtjev tih država članica EU-a.
- Druge države članice EU-a mogu započeti savjetovanja o pre-

kograničnim učincima plana ili programa s odgovornom državom članicom EU-a, kao i o mjerama predviđenima za smanjivanje ili uklanjanje tih učinaka.

- Nadležno tijelo mora uzeti u obzir izvješće o okolišu, mišljenja koja su izrazila relevantna tijela i javnost i rezultate svih prekograničnih savjetovanja tijekom pripreme plana ili programa i prije njegova donošenja.
- Kad se plan ili program donese, odgovorna država članica mora obavijestiti sve predmetne strane s kojima je obavljeno savjetovanje te im staviti na raspolaganje sljedeće:
 - doneseni plan ili program;
 - izjavu sa sažetim prikazom načina na koji su uvrštena pitanja okoliša i izvješće o utjecaju na okoliš;
 - mišljenja i rezultate savjetovanja;
 - razloge za odabir donesenog plana ili programa;
 - poduzete mjere praćenja.
- Države članice EU-a mogu osigurati usklađene ili zajedničke postupke kako bi se izbjeglo udvostručavanje procjene okoliša u pogledu planova i programa za koje obveza provedbe procjene istodobno proizlazi iz te direktive i drugih propisa EU-a.
- Međutim procjenom okoliša provedenom na temelju Direktive SPUO ne ukida se obveza provođenja procjene u skladu s Direktivom o PUO-u, odnosno ispunjavanja bilo kojeg drugog pravnog zahtjeva EU-a.
- Do 21. srpnja 2006., a zatim svakih sedam godina, **Europska komisija** podnosi izvješće o primjeni Direktive **Europskom parlamentu i Vijeću**.

Direktiva se primjenjuje od 21. srpnja 2001. Države članice EU-a trebale su ju uključiti u nacionalno pravo do 21. srpnja 2004.

U gornjem tekstu dijelovi označeni "masnim slovima" dio su Direktive relevantni za pitanja koja želimo postaviti, a odnose se na događanja oko predloženih projekata/investicija koje mogu utjecati na okoliš u našoj zemlji. Naime, velik broj projekata sa značajnim zahvatima u okolišu u mnogo slučajeva struka ne prihvaća, kao ni šire i lokalne zajednice.

Za ilustraciju prenosimo dijelove teksta iz javnih glasila, na primjer prošlogodišnji tekst s Portala Dnevnik.hr:

Zašto sudovi sve češće ruše studije utjecaja na okoliš

Piše | Paula Klaić Saulačić, 17. travnja, 2017. (Sudovi ruše studije utjecaja na okoliš (Video: Vijesti Nove TV u 17)).

Sve češće se događa da hrvatski sudovi, po tužbama ekoloških udruga, ruše te studije i stvari vraćaju na početak. Takve procedure **nisu dobre ni za javni interes niti za investitore.**

Udruga Zelena Istra u posljednje dvije godine na sudu je **srušila tri Studije utjecaja na okoliš za dva projekta.**

"Radi se o golfu u Motovunu i dva kamenoloma u općini Marčana. Studije su srušene naravno zato što su bile loše, danas je javna tajna, opće je poznato da su studije **vrlo loše i nekvalitetne**", kaže Dušica Radojčić iz udruge Zelena Istra.

O procjenama utjecaja na okoliš *Dušica Radojčić*, dipl. polit. iz Zelene Istre održala je 29. 2. 2012. iznimno predavanje s naslovom: **Procjena utjecaja na okoliš: perspektiva javnosti i primjeri bolje europske prakse** na tribini ZAŠTITA OKOLIŠA U HRVATSKOJ U PROCESU PRISTUPANJA EUROPSKOJ UNIJI (EU) u organizaciji *Hrvatskoga društva kemijskih inženjera i tehnologa* te je s istom temom objavila i članak u rubrici Zaštita okoliša, Kem. Ind. 61 (7-8) (2012) 391-393.

Također, u rujnu prošle godine Upravni Sud u Splitu srušio je Studiju utjecaja na okoliš za projekt **golf kompleksa na Srđu**. U posljednjih nekoliko godina desetak je takvih slučajeva.

“Ministarstvu zaštite okoliša bi trebalo biti veliko zvono za uzbunu, alarm, činjenica što procjene utjecaja na okoliš koje dajemo na Sud u pravilu se prihvaćaju i pobjeđujemo”, kaže Radojičić.

Zašto ih sudovi ukidaju?

U ministarstvu okoliša ističu da studije za investitore izrađuju ovlaštene tvrtke, ocjenjuje ih Povjerenstvo imenovano od strane Ministarstva zaštite okoliša te da Povjerenstvo uredno kontrolira sve studije procjene utjecaja na okoliš. Ovlaštenici izrađuju studije, Povjerenstvo je to koje nadzire i na kraju daje konačan sud ili ocjenu o tome.

Svježi primjeri neslaganja udruga i stanovništva sa studijama utjecaja na okoliš su investicije za LNG na Krku i plinsku elektranu na Perući (Cetina):

Zelena akcija i Zelena Istra tuže Ministarstvo zaštite okoliša zbog LNG terminala na Krku

Izvor | **Zelena akcija**, priopćenje, 21. 5. 2018.

Zelena akcija i Zelena Istra su u petak, 18. svibnja 2018. godine, uputile tužbu Upravnom sudu u Rijeci protiv rješenja Ministarstva zaštite okoliša i energetike o prihvatljivosti zahvata plutajućeg LNG terminala za okoliš.

“Smatramo kako s obzirom na manjkavosti studije o utjecaju na okoliš, te određene propuste i pogreške u proceduri, Upravni sud treba poništiti Rješenje Ministarstva”, izjavila je Marija Mileta iz Zelene akcije, voditeljica kampanje “Kontra LNG-a”.

U članku su navedeni i ostali važni detalji tužbe, kao na primjer o neprihvatljivosti fazne izgradnje terminala, o izostanku različitih varijanti zahvata u okoliš, neusklađenost izgradnje s Prostornim planom uređenja Općine Omišalj te upotrebe mor-

Prema udrugama, ali i u Institut za more u Dubrovniku, glavni problem baš je u tom povjerenstvu. Kao primjer navode projekt Turističkog kompleksa u Malostonskom zaljevu. Struka je rekla ne, jer se time ugrožava uzgoj kamenica u zaštićenom rezervatu, no studija je ipak prošla. “Povjerenstvo je izabrano na način da studija što brže prođe. Kod rasprava vezano za studije vrlo često se ne usvajaju primjedbe, različiti su izgovori, a onda na kraju imamo loš rezultat”, kažu znanstvenici iz Instituta za more, Dubrovnik.

A takvi procesi ugrožavaju i javni interes jer postoji mogućnost da prođe projekt koji je štetan, a s druge strane u gubitku su i investitori, koji zbog procesa na sudu gube i vrijeme i novac.

ske vode za uplinjavanje (u Italiji su primjerice okolišne organizacije tužile vlasnika LNG postrojenja kod mjesta Porto Viro zbog ekološke katastrofe. Na sudu je 2016. godine dokazana povezanost ekološke katastrofe s ispuštanjem klorirane morske vode iz LNG terminala, ali su čelnici oslobođeni krivnje jer su prošli postupak procjene utjecaja i dobili dozvolu za taj način rada!). Posebno se ističe kako je za studiju utjecaja na okoliš za kopneni LNG terminal na Krku, koja je rađena 2013. – 2014. godine, temeljni preduvjet bila zabrana upotrebe morske vode za uplinjavanje koju je nametnulo baš samo Ministarstvo zaštite okoliša i energetike zbog poznatih štetnih učinaka usisavanja i ispuštanja klorirane vode u morski okoliš. Potpuno suprotno tadašnjem stavu, Ministarstvo je za plutajući terminal prihvatilo upotrebu morske vode za uplinjavanje.

Unatoč gore navedenom: Zakon o terminalu za ukapljeni plin, tzv. lex LNG izglasan je u Saboru. (14. lipnja. 2018.)

Nositelj investicije u projekt LNG terminala jest tvrtka LNG Hrvatska, koja bi projekt realizirala u dvije faze: **izgradnju plutajućeg terminala** u prvoj fazi te izgradnju kopnenog terminala za ukapljeni prirodni plin u drugoj fazi.

Navodimo i dijelove teksta o prosvjedima vezanim za planove izgradnje termoelektrane na Perući:

Eko udruge pisale ministru Čoriću protiv termoelektrane na Perući: “Taj će predator progutati Cetinu” | 21. 5. 2018.

JEDANAEST **ekoloških udruga i građanskih inicijativa** iz cijele Hrvatske u nedjelju su uputile otvoreno pismo ministru energetike i zaštite okoliša Tomislavu Čoriću u kojem su se pridružile protivnicima projekta “Vis Viva” odnosno izgradnji kombi kogeneracijske plinske elektrane (KKPE) na jezeru Peruća i reverzibilne hidroelektrane Vrdovo te pozvale ministra da odbije izdati pozitivno rješenje Procjene utjecaja na okoliš za cijeli projekt.

Pismo potpisuju udruge “Krizni Eko Stožer Varaždin”, “Javno je dobro – Hrvatska”, “Koprivnica kakvu zaslužujemo”, Udruga “Eko Zagreb”, Krizni Eko Kaštelanski Stožer – Split i Kaštela, Krizni Eko Stožer Marišćina – Rijeka, Krizni Eko Stožer Zagreb, Srđ je naš – Dubrovnik, Udrugu za zaštitu okoliša Jakuševac – Zagreb, Građanska inicijativa – Čuvajmo Rapske plaže – Rab i Za naš Supetar – Brač.

U ovom slučaju: Ministarstvo zaštite okoliša i energetike: KKPE Peruća nije prihvatljiva za okoliš

Lider/Hina | 28. 12. 2017.

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike donijelo je rješenje da namjeravani zahvat – kombi kogeneracijska plinska elektrana (KKPE) Peruća – nije prihvatljiv za okoliš.

Zaključak

U zaključnom dijelu treba istaknuti da u RH vjerojatno ima dovoljan broj stručnjaka-ekologa jer postoji čitav niz cjelovitih ekoloških studija te gotovo i ne postoji fakultet koji u nastavnom programu nema ugrađene predmete vezane uz ekologiju. Ta činjenica ulijeva nadu... Međutim pitanje je koliko su oni angažirani u rješavanje problema opisanih u gornjem tekstu i nije li odnos prema stručni ponekad dvojbena.*

Međutim u javnosti je stvoren dojam da u Hrvatskoj nitko neće i ne želi promjene, povjerenje u struku je uzdrmano, sumnja se nerijetko u korumpiranost, obeshrabrujuće su česte svađe i nepromišljena omalovažavanja umjesto rasprava i sve te negativne percepcije s ozbiljnim posljedicama imaju dodatno realno uporište u činjenici da se, unatoč definiranim pravilima od najave neke investicije do konačne ocjene, sudskim postupcima done-sene odluke poništavaju.

Što se može i treba učiniti?

Potaknuti raspravu o navedenim problemima, sučeliti suprotstavljene strane, osigurati da etika u svim fazama rada i odlučivanja bude prioritet, pronaći način da se ukloni nepovjerenje javnosti davanjem pune važnosti struči – ekolozima da svojim doprinosom popravne studije već u početnoj fazi izrade i zaista omogućuje i zdrav okoliš i razvoj Hrvatske.

Pozivam i sva tijela HDKI-ja i ostale zainteresirane da svojim prijedlozima omogućuje stvaranje plana i programa aktivnosti koji bi mogli osigurati napredak u zaštiti okoliša.

*Dobar primjer za to je pred mnogo godina nerazumno izgubljeno ovlaštenje za kemijske tehnologe, koji bi trebali biti neodvojivi dio grupacija koje rade na studijama utjecaja na okoliš s punim ovlaštenjima. Svi naponi da se promijeni ta začudna odluka za sada nisu naišli na razumijevanje nadležnih.